लोक सेवा आयोग

नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व र संग्रहालय उप-समूहका राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीका विभिन्न पदहरुको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रमको रुपरेखा :– यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिइने छ :

प्रथम चरण :– लिखित परीक्षा   पूर्णाङ्क :– २००

द्वितीय चरण :– अन्तर्वार्ता   पूर्णाङ्क :– ३०

प्रथम चरण – लिखित परीक्षा योजना (Examination Scheme)

पत्र	विषय	उपसमूह	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	समय
प्रथम	History, Culture, Archaeology and Museology	दुवैको लागि	१००	४०	वस्तुगत बहुउत्तर (Multiple Choice)	१००x१ = १००	१ घण्टा १५ मिनेट
द्वितीय	Archaeology and Conservation	पुरातत्वको लागि	१००	४०	विषयगत (Subjective)	१०x१० = १००	३ घण्टा
	Museology	संग्रहालयको लागि					

द्वितीय चरण

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
व्यक्तिगत अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक

१. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।

२. पाठ्यक्रमको प्रथम र द्वितीय पत्रको विषयवस्तु फरक फरक हुनेछन् ।

३. माथि उल्लिखित उपसमूहको पाठ्यक्रमको प्रथम पत्रको विषयवस्तु एउटै हुनेछ । द्वितीय पत्रका विषयवस्तु उपसमुह अनुसार फरक फरक हुनेछन् ।

४. प्रथम र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।

५. माथि उल्लिखित उपसमूहहरुको प्रथम पत्रको परीक्षा संयुक्त वा छुट्टाछुट्टै हुन सक्नेछ भने द्वितीय पत्रको परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।

६. प्रथम पत्रका पाठ्यक्रमका एकाईहरुबाट सोधिने प्रश्नहरुको संख्या निम्नानुसार हुनेछ । द्वितीय पत्रबाट सोधिने प्रश्नहरुको संख्या द्वितीय पत्रको पाठ्यक्रम उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

प्रथम पत्रका एकाइ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
प्रश्न संख्या	15	5	15	5	10	10	10	10	15	5

७. प्रथम पत्रमा वस्तुगत बहुउत्तर (Multiple Choice) प्रश्नहरुको उत्तर सही दिएमा प्रत्येक सही उत्तर बापत १ (एक) अङ्क प्रदान गरिनेछ भने गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अर्थात् ०.२ अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।

८. द्वितीय पत्रको विषयगत प्रश्नका लागि तोकिएका १० अङ्कका प्रश्नहरुको हकमा १० अङ्कको एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरु (Short notes) सोध्न सकिने छ ।

९. द्वितीय पत्रको पाठ्यक्रमलाई ४ वटा खण्ड/एकाईमा विभाजन गरिएको छ, ४ वटा खण्ड/एकाईको लागि ४ वटै उत्तरपुस्तिका दिईनेछ र परिक्षार्थीले प्रत्येक खण्ड/एकाईका प्रश्नहरुको उत्तर सोही खण्ड/एकाईको उत्तर पुस्तिकामा लेख्नु पर्नेछ ।

१०. यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरु परीक्षाको मिति भन्दा ३ (तीन) महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा रहेको सम्झनु पर्दछ ।

११. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरुलाई मात्र द्वितीय चरणको अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।

१२. यस भन्दा अगाडि लागू भएको माथि उल्लिखित समूहको पाठ्यक्रम खारेज गरिएको छ ।

१३. पाठ्यक्रम लागू मिति :– २०६३/२/३० देखि

प्रथम पत्र **History, Culture, Archaeology and Museology**

1. History of Nepal **15%**

1.1. Etymology of the word Nepal and Physical diversity of Nepal.
1.2. Legendary accounts of the Abhiras, Gopalas and Kirantas in Kathmandu Valley and the Videhas of Janakpur
1.3. An account of the Shakyas of Kapilavastu in the sixth century B.C.and King Ashoka's activities in Kapilavastu and Lumbini in the third century B.C.
1.4. Political, cultural and economic history of the Lichchhavi period (fifth century to the eighth century A.D.)
1.5. A historical survey of Kathmandu valley after the ninth century to the fourteenth century A.D; emergence of the Nepal era in the ninth century and the foundation of the Tirhut state in Simraongadh
1.6. Political, cultural and economic history of the Malla period (fourteenth century to the eighteenth century A.D.)
1.7. History of the Mallas of the Karnali region; their contribution to the culture
1.8. The baise and Chaubise states of western Nepal; rise of the Gorkha State
1.9. The unification of Nepal: emergence of modern Nepal
1. 10. The Anglo-Nepal conflict, the Sugauli Treaty and its impact

2. Nepali Culture **5%**

2.1. Concept and meaning of the; the culture of the multi-ethnic people of Nepal
2.2. Features of the Hindu and and Buddhist culture
2.3. Features of the culture of ethnic communities of Nepal
2.4. Unity in diversity in the Nepali culture

3. Archaeology **15%**

3.1 Meaning of Archaeology; its relations to geology, history and anthropology
3.2 Prehistory: meaning; method of study
3.3 Evolution of man: concept of biological evolution and the geological calendar of the Earth
3.4 Features of the Palaeolithic cultures of Europe and Asia
3.5 Mesolithic cultures of Indian sub-continent
3.6 Neolithic cultures of central and West Asia and Indina sub-continent
3.7 Development of Archeaological activities in Nepal

4. History of Civilization **5%**

A general understanding on the features of the following civilizations:

1. Chinese
2. Mesopotamian
3. Egyptian Civilizations
4. Indus Valley
5. Vedic

5. Conservation and Preservation **10%**

5.1 Meaning of the concept, significance of conservation of archaeological objects, antiquity, monuments, epigraphy and documents; causes of decay and deterioration

लोक सेवा आयोग

5.2. A study of the Laws and Convention on preservation:
- 5.2.1. Ancient Monuments Preservation Act, 2013
- 5.2.2. Venice Charter, 1964
- 5.2.3. The UNESCO Convention on the protection of the Cultural and Natural Heritage, 1972
- 5.2.4. Archives Preservation Act, 2046

6. Archives and Museums of Nepal **10%**

6.1. Meaning and significance of archives and museums
6.2. Collection, classification, documentation and exhibition of antiquities and documents
6.3. Characteristics and types of Archives, Museums and libraries
6.4. Museum administration

7. Religious Beliefs **10%**

7.1. A brief history of the Hindu religion: Hinduism; Hinduism in the Lichchhavi Period
7.2. Development of sectarian beliefs of Hinduism: Shaivism, Vaishnavism and Saktism in Nepal
7.3. Mastaism in Nepal
7.4. An introduction to the teachings of Buddha; Theravada or Hinayana , Mahayana and Vajrayana in Nepal
7.5. Religious beliefs of the ethnic communities of Nepal

8. Epigraphy and Numismatics **10%**

8.1. Meaning of Paleography and Epigraphy: description, interpretation and classification of inscriptions
8.2. A brief history of the development of epigraphic study in Nepal
8.3. Significance of epigraphy for the study of history and culture of Nepal
8.4. Beginning and development of coinage in the Indian Sub-Continent
8.5. An introduction to the Punch-marked coins, coins of Indo-Greek, Kushana and Gupta rulers of India
8.6. An Introduction to the Lichchhavi, Malla and Shah coins of Nepal

9. Art and Architecture of Nepal **15%**

9.1. A brief history of the beginning and development of stone sculpture in the Indian Sub-Continent
9.2. A history of development of sculptural art and painting in Kathmandu Valley
9.3. A survey of the temple architecture in Kathmandu Valley
9.4. A history of development of Viharas and Stupas/Chaityas in Nepal
9.5. An introduction to the secular architecture in Kathmandu Valley

10. Tourism in Nepal **5%**

10.1 Meaning and significance of Tourism
10.2 A history of development of Tourism
10.3 An introduction to different types of Tourism
10.4 Nepal as a tourist destination

लोक सेवा आयोग

लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, पुरातत्व समूह, पुरातत्व र संग्रहालय उप-समूहका राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीका विभिन्न पदहरुको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठयक्रम

वस्तुगत बहुउत्तर नमूना प्रश्नहरु (Sample questions)

१. लिच्छविकालमा "कुथेर अधिकरण"को मूख्य काम के थियो ?
(क) राजस्व उठाउने
(ख) पञ्चापराध सम्बन्धी मुद्दा मामिला हेर्नु,
(ग) विवाह एवं सम्बन्ध विच्छेद सम्बन्धी मुद्दा हेर्ने
(घ) कुलो धारा पानी सम्बन्धी काम हेर्ने ।

सही उतर :- (क)

२. लिच्छविकालमा कुन क्षेत्रलाई 'युपग्रामदङ्ग' भनिन्थ्यो ?
(क) हालको पाटन मङ्गल बजार र त्यसको आसपासको क्षेत्र
(ख) हनुमानढोका दरबार र त्यसको आसपासको क्षेत्र
(ग) भक्तपुर दरबार र त्यसको आसपासको क्षेत्र
(घ) हालको हाँडीगाउँ क्षेत्र ।

सही उतर :- (क)

३. लुम्बिनी कहिले विश्व सम्पदा सूचीमा सूचिकृत भएको हो ?
(क) सन् १९७९ (ख) सन. १९७५
(ग) सन् १९८७ (घ) सन् १९९७

सही उतर :- (घ)

४. Museum Index card भनेको के हो ?
(क) सामाग्री दर्ता किताव (ख) प्रदर्शित सामाग्रीको विस्तृत विवरण पत्र
(ग) सामाग्रीको मूल्य सूची (घ) स्टोरमा राखिने सामाग्रीको सूची

सही उतर :- (ख)

५. प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐनको प्रावधान अनुसार कुनै प्राचीन स्मारकलाई नष्ट गरेमा, भत्काएमा वा हटाएमा के कति सजाय हुन्छ :
(क) विगो बमोजिमको रकम असुल उपर गरी वीस हजार रुपैयाँ देखि एकलाखसम्म जरिवाना वा पन्ध्रवर्ष कैद वा दुवै ।
(ख) पन्ध्रवर्ष कैद र एकलाख जरिवाना ।
(ग) दश वर्ष कैद वा एकलाख जरिवाना वा दुवै ।
(घ) त्यस्तो प्राचीन स्मारकको विगो बमोजिमको रकम असुल उपर गरी रु.२५,००० देखि एक लाखसम्म जरिवाना वा ५ वर्ष देखि १५ वर्षसम्म कैद वा दुवै ।

सही उतर :- (घ)

६. कुन कालमा नेपाली समाज १८ जाति वा समुदायमा विभाजित थियो ?
(क) आभीर (ख) किराँत
(ग) लिच्छवि (घ) मल्ल

सही उतर :- (ग)

७. काठमाडौं उपत्यकाका प्रारम्भिक अभिलेखहरु कुन लिपिमा लेखिएका छन् ?
(क) प्रारम्भिक ब्राम्हीको लिपि (ख) नेवारी लिपि
(ग) किराँती लिपि (घ) लिच्छवि लिपि

सही उतर :- (घ)

८. साधारण अनुहार, सन्तुलित अवयव र सीमित गर-गहना कुन कालका मूर्तिकलाका लक्षण हुनः
(क) मल्लकाल (ख) लिच्छविकाल
(ग) किराँत काल (घ) शाह काल

सही उतर :- (ख)

९. उत्खननबाट प्राप्त सामाग्रीहरुको काल निर्धारण गर्ने कार्वन-१४ (C14) पद्दतिबाट कस्ता कस्ता वस्तुहरुको काल निर्धारण गर्न सकिन्छ ?
(क) जैविक वस्तुको (ख) खनिजजन्य वस्तुको
(ग) तरल वस्तुको (घ) माथिका कुनैको पनि होइन

सही उतर :- (क)

लोक सेवा आयोग